

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU

2021 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Eylül 2022

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	9
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	10
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	10
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	12
7.	DENETİM BULGULARI.....	12

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Gerçekleşmeleri	6
Tablo 2: 2021 Yılı Bütçe Ödenekleri ve Gider Gerçekleşmeleri	7
Tablo 3: 2021 Yılı Faaliyet Sonuçları Tablosu	7
Tablo 4: Kurumun Sermayesine İştirak Ettiği Şirketler	8
Tablo 5: Sosyal Tesisler	8

KISALTMALAR

Ar-Ge	: Araştırma Geliştirme
A.ř.	: Anonim şirket
BİLGEM	: Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojiler Araştırma Merkezi
BKMYBS	: Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi
BUTAL	: Bursa Test ve Analiz Laboratuvarı
EKAP	: Elektronik Kamu Alımları Platformu
HYS	: Harcama Yönetim Bilişim Sistemi
İLTERAN	: İleri Teknolojiler Araştırma Enstitüsü
KBS	: Kamu Harcama ve Muhasebe Bilişim Sistemi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
MAM	: Marmara Araştırma Merkezi
RG	: Resmi Gazete
RUTE	: Raylı Ulaşım Teknolojileri Enstitüsü
SAGE	: Savunma Sanayii Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü
TBAE	: Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü
TUG	: TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜSSİDE	: Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü
ULAKBİM	: Ulusal Akademik Aę ve Bilgi Merkezi
UME	: Ulusal Metroloji Enstitüsü
UZAY	: Uzay Teknolojileri Araştırma Enstitüsü

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Tahsisli Kullanılan Arsalar ve Binaların Muhasebe Kayıtlarında Görülmemesi

B. Diğer Bulgular

1. Doğrudan Teminle Gerçekleştirilen ve Teslimi Belli Bir Süreyi Gerektiren İşler İçin Sözleşme İmzalanmaması

2. Doğrudan Temin Yoluyla Yapılan Alımlarda Yasaklılık Kontrolünün ve Elektronik Kamu Alımları Platformu Kaydının Yapılmaması

3. TÜBİTAK'ın Kullanımında Olan Bazı Taşınmazların Cins Tashihlerinin Yapılmaması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun ile kurulan, kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na ekli II sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli bir kamu idaresidir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşudur. TÜBİTAK Başkanlık Binası Ankara'da yer almaktadır. Ankara ve farklı illerde bulunan Merkez, Enstitü ve diğer birimler de Başkanlığa bağlı olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

09.07.2018 tarihli ve 30473 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile 278 sayılı Kanunu'nun adı "Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun" olarak değiştirilmiş ve birçok maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

15.07.2018 tarihli ve 30479 Sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 4 No.lu Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 582-597'nci maddelerinde kurumun amacı, görevleri ve yapısı yeniden düzenlenmiştir.

Anılan Kararname'nin 582'nci maddesinde TÜBİTAK'ın kuruluş amacı; *Türkiye'nin rekabet gücünü ve refahını artırmak ve sürekli kılmak için; toplumun her kesimi ve ilgili kurumlarla iş birliği içinde, ulusal öncelikler doğrultusunda bilim ve teknoloji politikaları hakkında çalışmak, bunları gerçekleştirecek alt yapının ve araçların oluşturulmasına katkı sağlamak, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini özendirmek, desteklemek, koordine etmek, yürütmek, bilim ve teknoloji kültürünün geliştirilmesinde öncülük yapmak ...* şeklinde belirlenmiştir.

Kararname'nin 584'üncü maddesinin birinci fıkrasında Kurumun görevleri sayılmış olup, anılan fıkra hükmüne göre Kurum özetle; bilimsel ve teknolojik alanlarda, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek, koordine etmek, izlemek, yapmayı özendirmek ve yapmak, bu amaçla program ve projeler geliştirmekle görevlidir.

Kurum, Kararname'nin 584'üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan görevlerini yerine getirmek amacıyla kuluçka merkezi, teknoloji merkezi, teknoloji transfer ofisleri, proje geliştirme ve bilgi aktarım merkezleri, bilim merkezi, bilim parkı ve benzerlerini kurmak ve desteklemek, yurt dışı irtibat büroları kurmak, destek programları oluşturmak, işbirliği ağları ve kümelenme faaliyetlerini desteklemek, proje pazarı, bilim fuarı, yarışma ve benzeri etkinlikleri düzenlemek ve desteklemek, ödül, burs ve teşvik ikramiyesi vermek, Yönetim Kurulu tarafından belirlenecek usul ve esaslar doğrultusunda teminat alınmaksızın hibe ve/veya kredi olarak sermaye desteği vermek ve ön ödemede bulunmak ve birinci fıkrada belirtilen görevlerin yerine getirilmesi ile ilgili her türlü faaliyette bulunmak ve gerekli desteği sağlamak yetkisine haizdir.

TÜBİTAK yukarıda belirtilen bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerine ilişkin genel usul ve esasların belirlenmesinde Cumhurbaşkanlığı bünyesindeki Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu ve diğer ilgili politika kurullarıyla koordinasyon içerisinde çalışır.

Kurum, 278 sayılı Kanun'da ve 4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tabidir.

Kurum özellikle ikincil mevzuat bakımından çok kapsamlı mevzuata sahiptir. Başlıca güncel üst mevzuatı ile ikincil mevzuatın bir kısmı aşağıda sayılmıştır:

- 278 sayılı TÜBİTAK ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun
- 3 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- 4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- TÜBİTAK Başkanlığına Bağlı Merkezlerin Kuruluş ve İşletmesine İlişkin Çerçeve Yönetmelik
- TÜBİTAK Destek Programları Başkanlıkları Kuruluş, Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik
- TÜBİTAK İnsan Kaynakları Yönetmeliği
- TÜBİTAK Ar-Ge Projeleri İhale Yönetmeliği

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

A - Teşkilat Yapısı

4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 585'nci maddesine göre, TÜBİTAK, Yönetim Kurulu, Başkanlık, Araştırma Merkezleri, Enstitüler ve benzeri birimler ile Kurumun görevlerini yerine getirebilmesi için gerek duyulan bilim parkı, bilim merkezi, müze ve benzeri diğer birimlerden oluşur.

Yönetim Kurulu; Kurumun en üst karar organıdır. Başkan, Kurumun ve yönetim kurulunun başkanıdır. Yönetim Kurulu yedi üyeden oluşur. Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi üç yıldır. Üyeler en çok iki dönem için bu göreve seçilebilir. Başkan ve Başkan Yardımcılarının bu görevleri sona erdiğinde Yönetim Kurulu üyelikleri de sona erer.

Başkanlık; Başkan ve iki Başkan Yardımcısı ile Genel Sekreterden oluşur. Başkanlık birimlerinin muhasebe hizmetleri Başkanlık Muhasebe Birimi tarafından, merkez ve enstitülerin muhasebe hizmetleri ise kendileri tarafından yürütülmektedir.

Taşra teşkilat birimleri Merkez ve Enstitüler olarak ikiye ayrılmıştır. Bunların listesi ve buldukları şehirler aşağıdaki şekildedir:

- Savunma Sanayii Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü (SAGE) - Ankara
- Uzay Teknolojileri Araştırma Enstitüsü (UZAY) - Ankara
- Marmara Araştırma Merkezi (MAM) – Gebze
- Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojiler Araştırma Merkezi (BİLGEM) - Gebze
- Ulusal Metroloji Enstitüsü (UME) - Gebze
- Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü (TÜSSİDE) - Gebze
- Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü (TBAE) - Gebze
- Raylı Ulaşım Teknolojileri Enstitüsü (RUTE) - Gebze
- Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) - Ankara
- Test ve Analiz Laboratuvarı (BUTAL) - Bursa
- TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi (TUG) - Antalya

B - Personel Yapısı

TÜBİTAK İnsan Kaynakları Yönetmeliği'nin 8'inci maddesinde, Kurumun toplam

kadrosunun (Başkanlık, merkez ve enstitülerin kadroları) her yıl Başkanın önerisi ve Yönetim Kurulu Kararı ile belirleneceği, kadro dağılımının ve unvanlara dönüştürülme işleminin ise Kurum Başkanı tarafından yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Kurumda, 31 Aralık 2021 tarihi itibarıyla 5.817 personel görev yapmaktadır. Bu personelin %49'u kadrolu, %51'i proje personeli olarak çalışmaktadır. Personelin %15'i TÜBİTAK Başkanlık birimlerinde, %85'i ise Ar-Ge ve Ar-Ge Kolaylık Birimlerinde görev yapmaktadır. 696 sayılı KHK kapsamında kadroya geçirilen şahsa bağlı kadro personeli çalışan sayısı ise 628'dir. "TÜBİTAK Hizmet Grupları ve Dereceler Cetveli" ne göre TÜBİTAK personeli beş ana grupta toplanmış olup, Y Grubu (Yönetim), AG Grubu (Araştırma), A Grubu (Teknik ve Destek), B Grubu (Hizmet) ve C Grubu (Yardımcı Hizmet) şeklinde sıralanmıştır.

C - Kamu İdaresinin Bağlılık, İlgililik veya İlişkililik Halinde Olduğu Kamu İdareleri

a -Sanayi ve Teknoloji Bakanlığıyla İlişkisi:

4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 582'nci maddesinde, TÜBİTAK'ın Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olduğu belirtilmektedir. TÜBİTAK bütçesine ayrılan hazine yardımı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından tahakkuku yapılarak TÜBİTAK'a gönderilmektedir. Kurumun gelir kalemlerinden en önemlisini Bakanlığın bütçesinden yapılan bu transferler oluşturmaktadır. Milletvekilleri tarafından, TÜBİTAK için verilen yazılı soru önergeleri doğrudan Sanayi ve Teknoloji Bakanı adına düzenlenmekte ve cevap Bakan tarafından verilmektedir.

b - Hazine ve Maliye Bakanlığıyla İlişkisi:

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından tahakkuku yapılarak ve TÜBİTAK'a gönderilen "Hazine yardımı" sermaye transferleri Hazine ve Maliye Bakanlığının ödenekleri serbest bırakması sonrasında gerçekleştirilmektedir.

TÜBİTAK, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un Ek 2'nci maddesi gereğince Avrupa Birliği çerçeve programı finansmanı için Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde oluşturulan "Ulusal Fona" katkı payı ödemektedir.

c - Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kuruluyla İlişkisi:

4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 584'üncü maddesine göre; TÜBİTAK, bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerine ilişkin genel usul ve esasların belirlenmesinde Cumhurbaşkanlığı bünyesindeki Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu ve diğer ilgili politika kurullarıyla koordinasyon içerisinde çalışır.

d - Türkiye Bilimler Akademisiyle İlişkisi:

4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin kırkınıcılık bölümünde yer alan; 570'inci maddesinde TÜBİTAK Yönetim Kurulunca Türkiye Bilimler Akademisine üye önerebileceği; 579'uncu maddesinde Akademinin giderlerinin yapılmasında, TÜBİTAK'ın mevzuatında yer alan usul ve esasların uygulanacağı; Geçici 1'inci maddesinde ise Akademiye gerekli atama ve görevlendirmeler yapılincaya kadar sekreteryaya hizmetlerinin TÜBİTAK tarafından yürütölmesine devam olunacağı hükme bağlanmıştır.

1.3. Mali Yapı

A- Bütçe Yapısı ve Kullandığı Kaynaklar

TÜBİTAK, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na ekli II sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli bir kamu idaresidir. Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile verilen hazine yardımını ve öz gelirlerini kullanarak giderlerini finanse etmektedir.

4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 591'inci maddesine göre Kurumun gelir kaynakları şunlardır:

- Her yıl genel bütçeden aktarılabacak tutar
- Kuruma yapılacak her türlü yardımlar, bağışlar ve vasiyetler
- Kurum dışına verilecek hizmetler karşılığında alınacak olan paraların %60'ı
- Yayın gelirleri ve diğer faaliyet gelirleri
- Kuruma ait taşınır veya taşınmaz malların gelirleri
- Danışma hizmeti karşılığında elde edilecek gelirler
- İşletme ve şirketler ile diğer birimlerden aktarılabacak gelirler
- Buluşlardan doğan haklara ilişkin gelirler

Bu gelirlerden hesap yılı sonuna kadar harcanamayan paralar kurumun ertesi yıl gelir hesabına aktarılabaktadır. 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu İle İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 13, 14 ve 15'inci maddeleri ve 4 No.lu

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 591'inci maddesi uyarınca Kurum harç ve vergilerden muaf tutulmuştur.

Kuruma ait döner sermaye işletmesi ile bütçe dışı özel hesap yoktur.

B- Bütçe (Gelir - Gider) Gerçekleşmeleri:

a- Bütçe Gelirleri:

Kurumun 2021 yılı bütçe gelirlerinin dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Gerçekleşmeleri

Bütçe Gelir Kalemleri	2021 Yılı Planlanan Gelirler (TL)	2021 Yılı Gerçekleşen Gelir (TL)	Gerçekleşen Gelirlerin % Dağılımı
03. Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	168.697.000,00	1.706.569.780,18	21,38
04. Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	4.864.772.000,00	5.976.178.968,76	74,88
05. Diğer Gelirler	216.303.000,00	298.295.617,71	3,74
Toplam	5.249.772.000,00	7.981.044.364,65	100

Not: Ret ve iadeler tutarı olan 2.603.093,20 TL düşülmüş net tutarlardır.

2021 yılında planlanan bütçe gelirleri tutarı 5.249.772.000,00-TL, gerçekleşen tutar ise 7.981.044.364,65-TL'dir. Gerçekleşen bütçe gelirleri içinde %74,88 oranı ile Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler en büyük paya sahiptir.

Ayrıca 2021 yılında gerçekleşen toplam 7.981.044.364,65-TL bütçe gelirisinin 2.275.192.280,00-TL'si özgelir olarak gerçekleşmiştir. Bu tutar 2021 yılı bütçe gelirlerinin yaklaşık %28,51'ini oluşturmuştur.

Yine aynı yılda toplam 5.705.852.085,00-TL hazine yardımı gerçekleşmiş olup, bu tutar gerçekleşen gelirlerinin yaklaşık %.71,50'sini oluşturmaktadır.

b- Bütçe Giderleri ve Ödenekleri:

Kurumun 2021 yılı bütçe giderleri ve ödenekler dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2021 Yılı Bütçe Ödenekleri ve Gider Gerçekleşmeleri

Bütçe Gider Kalemleri	Başlangıç	Yılsonu	Gerçekleşen Gider (TL)	Yılsonu Öd. Göre Har. Oranı (%)
	Ödeneği	Ödeneği		
	(TL)	(TL)		
01. Personel Giderleri	792.065.000,00	894.746.100,00	885.536.016,79	98,97
02. SGK Devlet Primi	157.877.000,00	168.352.000,00	167.481.758,42	99,48
03. Mal ve Hizmet Alımı	498.421.000,00	891.557.130,00	870.566.685,74	97,65
05. Cari Transferler	789.966.000,00	960.557.328,00	948.655.267,35	98,76
06. Sermaye Giderleri	520.195.000,00	1.046.821.330,17	492.849.656,19	47,08
07. Sermaye Transferleri	2.492.748.000,00	5.655.509.723,77	4.571.903.204,58	80,84
08. Borç Verme	-	40.000.000,00	40.000.000,00	100,00
Toplam	5.251.272.000,00	9.657.543.611,94	7.976.992.589,07	82,60

2021 yılında kuruma 5.251.272.000,00-TL ödenek tahsis edilmiş, toplam 7.976.992.589,07-TL bütçe gideri gerçekleşmiştir. Sermaye transferleri giderleri %57,31 oranıyla bütçe giderlerinde en büyük paya sahiptir.

c- Faaliyet Sonuçları:

Kurumun 2021 yılı faaliyet sonuçları tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3: 2021 Yılı Faaliyet Sonuçları Tablosu

Gelirler H. (600)	İndirim, İade ve İskontolar H. (610)	Net Gelir	Giderler H. (630)	Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu H. (590)
a	b	c = a-b	d	e = c-d
9.878.238.019,96	72.028.449,75	9.806.209.570,21	8.467.899.130,71	1.338.310.439,50

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere Kurum 2021 yılında 1.338.310.439,50-TL tutarında dönem olumlu faaliyet sonucu elde etmiştir.

e - Kamu İdaresi Bütçesi İçinde Gösterilmeyen Teşekkürler

Kamu idaresi bütçesi içerisinde gösterilmeyen teşekkürler; şirketler ve sosyal tesislerdir.

Bunlar hakkında bilgi aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 4: Kurumun Sermayesine İştirak Ettiği Şirketler

Şirket Adı	Kuruluş Yılı	Şirket Sermayesi	TÜBİTAK Pay Oranı %	Sermaye Payı (TL)
Marmara Teknokent A.Ş.	2003	45.784.886,00	99,5	45.553.491,00
Bileşim Vadisi Teknopark Yönetici A.Ş.(Eski Adı: Muallimköy Teknoloji Geliştirme Bölgesi Yönetici A.Ş.)	2019	355.271.933,00	15,34	54.508.166,00
Kırıkkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi Yönetici A.Ş.	2014	1.300.000,00	10	130.000,00
Yital Mikroelektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	2017	17.462.500,00	29	5.064.125,00
TRTEST Test ve Değerlendirme A.Ş.	2017	30.000.000,00	8	2.400.000,00

Tablo 5: Sosyal Tesisler

Tesis/Birim	Başkanlık	BİLGEM	BİLGEM/İLTERAN	MAM	UME	TÜSSİDE	BUTAL	Toplam
Misafirhan e	16 Yataklı 9 Oda		10 Yataklı 5 Oda	-	20 Yataklı 10 Oda	-	36 Yataklı 23 Oda	82 Yataklı 47 Oda
Lojman	-	-	-	10	-	-	-	10
Gündüz Bakımevi	-	-	-	1	-	-	-	1
Lokal	1 (50 Kişilik)	-	-	-	-	-	-	1
Apart	-	-	-	-	-	-	-	-

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Kurumda, “Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi (BKMYBS)” ve “Harcama Yönetim Bilişim Sistemi (HYS)” kullanılmaktadır. Mali işlemlerin muhasebe kayıtları Kurumun tabi olduğu “Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği” çerçevesinde tahakkuk esaslı muhasebe sistemine göre yapılmaktadır.

Mali raporlama işlemleri, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde tanımlanan ve ekinde düzenlenen mizan cetveli, temel mali tablolar ve diğer mali tablolar ile Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 539'uncu maddesinde yer alan defter, cetvel ve tablolara göre gerçekleştirilmektedir.

Bu kapsamda 17.09.2020 tarihli ve 31247 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “*Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştay’a Verilmesi ve Muhasebe Birimleri İle Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar*” ın 5’inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, mali tablo ve belgelerden denetime sunulanlar aşağıda sayılmış olup denetim bunlar ile Usul ve Esaslar’ın 8’inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütölüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş Veriler Defteri
- Geçici Mizan
- Kesin Mizan
- Bilanço
- Faaliyet Sonuçları Tablosu
- Özkaynak Değişim Tablosu
- Bütçelenen ve Gerçekleşen Tutarların Karşılaştırma Tablosu
- İdare Taşınır Mal Yönetimi Ayrıntılı Hesap Cetveli
- İdare Taşınır Mal Yönetim Hesabı İcmal Cetveli

Denetim görüşü, kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Kamu İç Kontrol Sistemi"ni düzenleyen 55, 56, 57, 58'inci maddeleri ile Maliye Bakanlığınca 26/12/2007 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan "Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği" çerçevesinde TÜBİTAK'ın iç

kontrol sisteminin değerlendirilmesi sonucunda;

Kontrol ortamının oluşturulması kapsamında mevzuatında kurumun organizasyon yapısı, görev, yetki ve sorumluluklarının açık olarak belirlendiği, ancak personelin görevlerini ve bu görevlere ilişkin yetki ve sorumluluklarını kapsayan görev dağılım çizelgelerinin oluşturulmasının henüz tamamlanmadığı;

Yetki devri ve sınırlarının yazılı olarak belirlendiği; görevlendirmelerde görevler ayrılığı ilkesinin dikkate alındığı; Kamu İç Kontrol Standartlarına uygun Uyum Eylem Planının hazırlandığı ve 2021 - 2022 yılı için güncellendiği;

Kamu görevlileri etik davranış ilkeleri ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yapıldığı; personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik ve performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikalarının belirlenerek kurum çalışanlarına duyurulduğu;

Hassas görevlere ilişkin prosedürlerin belirlenmesi konusunda çalışmaların ve ihtiyaç analizine dayalı hizmet içi eğitim planlamasının yapıldığı;

Stratejik Planın idarenin kendi birimleri ve personelinin katkılarıyla hazırlandığı ve içerik olarak mevzuata uygun olduğu; aynı şekilde performans programının da içerik olarak mevzuata uygun olduğu; kurum bütçesinin performans hedefleri ve faaliyetleri ile ilişkilendirildiği;

Kurumsal ve iç kontrol risklerinin belirlendiği, ancak Risk Strateji Belgesi, Kamu İç Kontrol Rehberinin ekindeki "Risk Oylama Formu", "Risk Kayıt Formu" ve "Konsolide Risk Raporları"nın hazırlama çalışmalarının devam ettiği;

Ön mali kontrol sisteminin, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslara uygun olarak kurulduğu; yönetimin ihtiyaç duyduğu gerekli bilgileri ve raporları üretecek ve analiz yapma imkânı sunacak bir yönetim bilgi sisteminin mevcut olduğu;

İdare faaliyet raporunun içerik olarak mevzuata uygun olarak hazırlandığı, faaliyet sonuçları ile değerlendirmeleri gösterdiği ve kurumun web sitesinde yayımlandığı;

Kurumda veri kayıt ve dosyalama sisteminin mevcut olduğu ve bilgi güvenliği yedekleme gerekliliğini sağlayacak şekilde dizayn edildiği;

İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulunun üst yöneticinin onayı ile

görevlendirildiği; 2021-2022 İç Kontrol Uyum Eylem Planı hazırlık çalışmaları kapsamında iç kontrol sistemi hakkında hazırlanan raporun Kurula sunulduğu ve raporda yer alan iç kontrol bileşenlerine ilişkin tespit edilen yetersizlikleri gidermek amacıyla gerekli çalışmaların yapıldığı;

Kuruma tahsis edilen iç denetçi kadrosunun 8 adet olduğu, bu kadroların 5'nin dolu 3'nün ise boş olduğu,

görülmüştür.

Sonuç olarak, TUBİTAK'da kurumsal risk yönetimi alanında çalışmalar yapıldığı ve genel olarak etkin bir iç kontrol sisteminin kurulduğu değerlendirilmektedir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu 2021 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan; geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Tahsisli Kullanılan Arsalar ve Binaların Muhasebe Kayıtlarında Yer Almaması

Ortadoğu Teknik Üniversitesi tarafından üzerine bina yapılmak üzere TÜBİTAK UZAY ve SAGE'ye tahsis edilen arsaların ve bu arsalar üzerine inşa edilen binaların muhasebe

kayıtlarında yer almadığı tespit edilmiştir.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 170'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin beşinci alt bendinde, üzerinde başka bir maddi duran varlık bulunan arsalar ile yapıların ayrı ayrı muhasebeleştirileceği; "252 Binalar hesabının" niteliğini belirleyen 175'inci maddesinde, binalar hesabının, eklenti ve bütünleyici parçaları dâhil olmak üzere, kamu idarelerinin mülkiyetinde bulunan binalar ile bunlardan tahsise konu edilenlerin izlenmesi için kullanılacağı; hesabın işleyişine ilişkin 176'ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin yedinci alt bendinde ise, tahsise konu edilen binaların tahsis edilen kamu idaresine hizmet veren muhasebe birimince kayıtlı değeri üzerinden bu hesaba, üzerinde bulunduğu arsanın kayıtlı değerinin 250-Arazi ve Arsalar Hesabına borç, 500-Net Değer Hesabına alacak kaydedileceği; ayrıca, varlığa ilişkin ayrılmış amortisman tutarının 500-Net Değer Hesabına borç, 257-Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabına alacak kaydedileceği açıklanmıştır.

Her ne kadar tahsise konu edilen maddi duran varlık arsa ise de; arsa üzerine bina yapılmak üzere tahsis edildiğinden, yapılan tahsisin, üzerine yapılan binayı da kapsayan bir tahsis olduğunun kabulü gerekir.

Diğer taraftan 2018 yılı Tüm Özel Bütçe Detaylı Hesap Planı'nda, tahsisli kullanılan arazi ve arsaların 250.3 yardımcı hesap kodunda; tahsisli kullanılan binaların ise 252.3 yardımcı hesap koduna kaydedileceği düzenlenmiştir.

Anılan Yönetmeliğin zikredilen hükümleri gereğince, Ortadoğu Teknik Üniversitesi tarafından bina yapılmak üzere TÜBİTAK UZAY ve SAGE'ye tahsis edilen arsaların 250-Arazi ve Arsalar Hesabının 250.3 yardımcı hesap koduna, üzerindeki binaların ise 252-Binalar Hesabının 252.3 yardımcı hesap koduna varsa kayıtlı değerleri üzerinden, kayıtlı değerleri yoksa tespit edilecek değerleri üzerinden borç, 500-Net Değer Hesabına alacak kaydedilmesi gerekir.

Kamu idaresi cevabında; bulguda yer alan tespitlerle ilgili gerekli işlemlerin en kısa sürede tamamlanarak TÜBİTAK UZAY ve SAGE'ye tahsis edilen arazi ve arazi üzerine yapılan binaların muhasebe kayıtlarına alınacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, mali tablolarda yer alan Arazi ve Arsalar Hesabı ile Binalar Hesabının tam ve doğru bilgi sunmasının sağlanması için tahsisli kullanılan arazi ve arsalar ile binaların bu hesaplara kaydedilmesi gerekmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Doğrudan Teminle Gerçekleştirilen ve Teslimi Belli Bir Süreyi Gerektiren İşler İçin Sözleşme İmzalanmaması

SAGE ve BUTAL tarafından 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 22'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine göre doğrudan temin yoluyla alınan ve teslimi belli bir süreyi gerektiren mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin bir kısmında sözleşme düzenlenmediği görülmüştür.

Kamu İhale Genel Tebliği'nin “Doğrudan temine ilişkin açıklamalar” başlıklı 22.1.1.3'üncü maddesinde; *“Bu madde kapsamında alımı yapılacak malın teslimi veya hizmetin ya da yapım işinin belli bir süreyi gerektirmesi durumunda, alımın bir sözleşmeye bağlanması zorunlu olup bir defada yapılacak alımlarda sözleşme yapılması İdarelerin takdirindedir.”* denilerek anılan Kanun hükmü kapsamında alımı yapılacak malın veya hizmetin ya da yapım işinin belli bir süreyi gerektirmesi durumunda, alımın bir sözleşmeye bağlanmasının zorunlu olduğu hükme bağlanmıştır.

Kamu idaresi cevabında da anılan Tebliğ hükmüne titizlikle uyulması konusunda tüm birimlerin uyarıldığı ve ilerleyen süreçte bulguda belirtilen doğrultuda işlem tesis edileceği açıklanmıştır.

Sonuç olarak, doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen ve belli bir süreyi gerektiren mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin, gerek işin idare tarafından belirlenen koşullarda ve özelliklerde yapılmasının garanti altına alınması ve gerekse ilgili işten doğabilecek hukuki anlaşmazlıkların önüne geçilmesi amacıyla söz konusu Tebliğ hükmü uyarınca sözleşme imzalanmak suretiyle gerçekleştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 2: Doğrudan Temin Yoluyla Yapılan Alımlarda Yasaklılık Kontrolünün ve Elektronik Kamu Alımları Platformu Kaydının Yapılmaması

ULAKBİM tarafından 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun “Doğrudan temin” başlıklı 22'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen parasal limit dâhilinde yapılan

alımlarda yasaklılık sorgulamasının ve yine aynı usulle ULAKBİM, RUTE, BUTAL, MAM, TUG, UME BİLGEM, SAGE ve TUSİDE tarafından yapılan alımlarda ise Elektronik Kamu Alımları Platformu (EKAP) kaydının yapılmadığı görülmüştür.

Kamu İhale Tebliği'nin "Teyit işlemleri" başlıklı 30.5.4'üncü maddesinde, 4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesi uyarınca doğrudan temin yoluyla alım yapılması halinde alım yapılacak kişi ya da firmanın ihalelere katılmaktan yasaklı olup olmadığının teyit ettirilmeyeceği; ancak anılan Kanun'un 22'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen parasal limit dahilinde yapılan alımlarda, alım yapılacak gerçek veya tüzel kişinin Kamu İhale Kurumunun internet sayfasındaki yasaklılar listesinde bulunup bulunmadığının kontrol edilmesi ve yasaklı olduğunun belirlenmesi durumunda, söz konusu kişiden alım yapılmaması gerektiği belirtilmiştir.

Yine aynı Tebliğ'in Elektronik Kamu Alımları Platformu üzerinden yapılacak diğer işlemleri düzenleyen 30.9.2'nci maddesinde, doğrudan temin yoluyla yapılan alımların, takip eden ayın onuncu gününe kadar "Doğrudan Temin Kayıt Formu" doldurularak Elektronik Kamu Alımları Platformu üzerinde kayıt altına alınması gerektiği açıklanmıştır.

Kamu idaresi cevabında da anılan Tebliğ hükümlerine uyulması konusunda tüm birimlerin uyarıldığı ve ilerleyen süreçte bulguda yapılan tespitlere uygun olarak işlem tesis edileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; anılan Tebliğ hükümleri uyarınca, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Doğrudan temin" başlıklı 22'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen parasal limit dâhilinde yapılan alımlarda yasaklılık kontrolünün ve EKAP kaydının yapılması konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

BULGU 3: TÜBİTAK'ın Kullanımında Olan Bazı Taşınmazların Cins Tashihlerinin Yapılmaması

TÜBİTAK'ın kullanımında olan bazı taşınmazların cins tashihlerinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 4 üncü maddesinde cins tashihi; binalar, arazi ve arsalar ile yer altı ve yer üstü düzenlerinin mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtlarının farklılık göstermesi durumunda tapu kayıtlarının mevcut kullanım şekli dikkate alınarak düzeltilmesi işlemi olarak tanımlanmıştır.

Aynı Yönetmeliğin 10 uncu maddesinde; “(1) Kamu idarelerince; mülkiyetlerinde, yönetimlerinde veya kullanımlarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekli ile tapu kaydının birbirine uygun olmaması durumunda, taşınmazlar mevcut kullanım şekli ile kayıtlara alınır. Kamu idareleri taşınmazların cins tashihinin yapılması için gerekli işlemleri yaparlar. (Ek cümle: RG-16/12/2020-31336-C.K.-3304/4 md.) Ancak kamu idarelerinin savunma, güvenlik ve istihbarat hizmetlerinde kullandığı taşınmazlardan, ilgili idarelerce belirlenenlerin cins tashihleri yapılır.

(2) Tahsis edilen ve üzerinde irtifak hakkı tesis edilen taşınmazlar açısından bu yükümlülük kullanan idarenin veya gerçek veya tüzel kişilerin durumu tespit eden yazısı üzerine taşınmaz maliki idareye aittir. Ancak cins tashihine ilişkin gerekli belgeler ile buna ilişkin mali yükümlülükler kullanıcılar tarafından karşılanır” denilmektedir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükmüne göre, kamu idarelerinin mülkiyetlerinde, yönetimlerinde veya kullanımlarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtlarının birbirine uygun olmaması durumunda, fiili kullanım durumları esas alınarak tapu kayıtlarında cins tashihlerinin yapılması gerekmektedir.

TÜBİTAK'ın kullanımında olan bazı taşınmazların üzerinde çeşitli binalar bulunmasına rağmen, tapu kayıtlarında arsa veya tarla olarak yer aldığı görülmüştür.

Kamu idaresi cevabında, cins tashihi yapılmasını gerektiren nitelikteki taşınmazların kullanım şekillerinin tam olarak anlaşılması ve cins tashihlerinin yapılması için gerekli çalışmaların başlatıldığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, anılan Yönetmelik hükümleri gereğince TÜBİTAK'ın kullanımında bulunan bazı taşınmazların mevcut durumları ile uyumlu olmayan kayıtların güncellenmesi ve mali tablolarda tam ve doğru şekilde yer almalarının sağlanması için cins tashihlerinin yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>